

Haabersti Vene Gümnaasiumi hariduslike erivajadustega õpilaste toetamine ja õpiabi korraldamine

1. Õppe korraldamise üldpõhimõtted ja mõisted

- 1.1 Hariduslike erivajadustega (edaspidi HEV) õpilaste õppe korraldamisel lähtutakse Haabersti Vene Gümnaasiumis (edaspidi HVG) kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane tavaklassis.
- 1.2 HEV õpilaste õppe korraldamise eesmärk on toetada õpilaste arengut üldhariduse omandamisel lähtudes tema hariduslikest erivajadustest.
- 1.3 HVG ülesanne õpilaste toetamisel:
  - haridusliku erivajadusega õpilase märkamine;
  - õpiraskuse, ajutise mahajäämuse või andekuse väljaselgitamine;
  - koostöö korraldamine õpilase, lapsevanema, klassijuhataja, aineõpetajate, tugispetsialistide, juhtkonna liikmete ja vajadusel kooliväliste spetsialistide vahel;
  - tugisüsteemi ja õpiabi korraldamine.
- 1.4 Tugi- ja õpiabisüsteem on suunatud õpilastele, kelle õpiraskused, tervises seisund (puue), käitumis- ja tundeeluhäired, andekus, pikemaajaline õppes eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi:
  - õppe sisus
  - õppeprotsessis
  - õppe kestuses
  - õppekoormuses
  - õppekeskkonnas (nagu õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, muud alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid)
  - taotletavates õpitulemustes
  - õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas.
- 1.5 Iga õpilaste arengu toetamiseks ja probleemide ennetamiseks on HVG-s loodud järgmised võimalused:
  - 1.5.1 HEV õpilase esmane märkamine klassijuhataja, aineõpetaja, tugispetsialisti või meditsiinitöötaja poolt.
  - 1.5.2 Koostöö lapse, lapsevanema, õpetajate, tugispetsialistide, juhtkonna ja teiste erialaspetsialistide vahel.
  - 1.5.3 Esmane tugi klassi- või aineõpetajalt.
  - 1.5.4 Raskuste püsimise korral klassijuhataja, aineõpetajate ja tugispetsialistide poolt õpilase pedagoogilis-psühholoogiline jälgimine.
  - 1.5.5 Vajadusel ümarlaua kokku kutsumine (lapsega tegelevate osapoolte kohtumine).
  - 1.5.6 Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi (IAK) avamine.

- 1.5.7 Koolisisese tugimeeskonna kaasamine. Õpiabi osutamine ja nõustamine (koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, HEV-koordineerija).
- 1.5.8 Individuaalse õppekava (IÕK) määramine ja rakendamine.
- 1.5.9 Täiendava õppetöö määramine.
- 1.5.10 Erispetsialistide uuringu soovitamise, Tallinna Õppenõustamiskeskuse (TÕNK), Rajaleidja Keskusesse nõustamisele suunamine.
- 1.5.11 Koduõppele määramine.
- 1.5.12 Koostöö lastekaitsega.
- 1.5.13 Meetmed andekatele õpilastele.
- 1.6 HVG tugimeeskonna koosseis: HEV õppe koordineerija (HEVKO), õppejuht, sotsiaalpedagoog, koolipsühholoog, õpiabi õpetajad, abiõpetaja.
- 1.7 Tugimeeskonna koosolekud toimuvad regulaarselt kord kuus. Koosolekul osalevad vastavalt vajadusele tugimeeskonna liikmed, klassijuhatajad, aineõpetajad jne.

2. Tõhustatud toe ja eritoe ning õpiabimeetmete rakendamine

Tõhustatud tuge rakendatakse õpilasele, kes oma püsiva õpiraskuse, psüühika- ja käitumishäire või muu tervise seisundi või puude tõttu vajab vähemalt üht järgmistest teenustest:

- pidevat tugispetsialistide teenust ja individuaalset õppekava ühes, mitmes või kõikides ainetes;
- pidevat tugispetsialistide teenust ja osajaga õpet individuaalselt või rühmas;
- pidevat tugispetsialistide teenust ja individuaalset tuge klassis toimuva õppetöö ajal;
- õpet eriklassis.

Erituge rakendatakse õpilasele, kes tulenevalt tema raskest ja püsivast psüühikahäirest, intellekti- või meelepuudest või liitpuudest vajab:

- puudespetsiifilist õppekorraldust, -keskkonda, -metoodikat, -vahendeid ning õppes osalemiseks pidevat tugispetsialistide teenust lõimituna sotsiaal- või tervishoiuteenustega või mõlemaga;
- osajaga õpet individuaalselt või rühmas või pidevat individuaalset tuge klassis või õpet eriklassis.

2.1 HEV õpilase toetamine klassitasandil (I tasand):

- Esmane õpilase haridusliku erivajaduse märkaja on enamasti klassiõpetaja, aineõpetaja või klassijuhataja. Klassijuhataja kogub edasise sekkumise planeerimiseks lisainformatsiooni lapse eelneva arengu, edasijõudmise, huvide, tervisliku seisundi jms kohta lapsevanemalt.
- Klassi- või aineõpetaja poolt diferentseeritud lähenemine ja individuaalne juhendamine ainetunni raames.
- Konsultatsioon tunnivälisel ajal - igal aineõpetajal vähemalt üks kord nädalas kindel konsultatsiooniaeg, millal on võimalik saada lisaõpet ja järele vastata mitterahuldavale hindele sooritatud töid.

2.2 Õpilasele rakendatud klassitasandil lisameetmete ja nende tulemuslikkuse kohta teevad õpetajad kokkuvõtte oma dokumentatsioonis. Kui selgub, et klassitasandil rakendatust ei ole abi, võtab õpetaja ühendust hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordineerijaga. Pöörduda võivad nii klassijuhataja kui aineõpetajad.

2.3 Tugimeeskonna ümarlaua kokkukutsumine

Kutsutakse kokku ümarlaud, kus osalevad laps, lapsevanem, klassijuhataja, sõltuvalt juhtumist õppejuht, HEVKO, teised tugispetsialistid, aineõpetajad, meditsiinitöötaja ja erispetsialistid (KOV esindaja, lastekaitse spetsialist jt).

Ümarlauas arutatakse tekkinud raskuste põhjuseid, tagajärgi, millist abi on osutatud ning millised

on tulemused. Koostatakse edasine tegevuskava ja sõlmitakse osapoolte vahel vastavad kokkulepped, mis fikseeritakse protokollis.

2.4 HEV õpilase toetamine kooli tasandil (II tasand):

2.4.1 Alates II tasandist alustatakse kooli tasandil HEV õpilase arengu kaardistamist.

2.4.2 Vanema nõusolekul ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordineerija otsusel avab klassijuhataja HEV õpilase arengukaardi ja alustatakse pedagoogilis-psühholoogilise hinnangu koostamist.

2.4.3 Õpilane arvatakse vaikumisi haridusliku erivajadusega õpilaste hulka ja kantakse EHIS süsteemi.

2.5 HEV õpilase individuaalse arengu kaart:

2.5.1 Märkamise ja esmase õpiabi osutamise perioodil avatakse õpilasele individuaalse arengu kaart (IAK)

2.5.2 Raskuste püsimise korral kasutatakse haridusliku erivajaduse täpsemaks väljaselgitamiseks:

- pedagoogilis-psühholoogilist hindamist;
- erinevates tingimustes õpilase käitumise korduvat ja täpsemat vaatlust;
- õpilast ja tema kasvukeskkonda (eakohane toimetulek, sotsiaalsed oskused) puudutava lisateabe koondamist;
- õpilase meditsiinilisi ja logopeedilisi uuringuid.

2.5.3 Saadud tulemusi kajastatakse individuaalse arengu kaardil ning kokkuvõtte ja soovitude alusel otsustatakse vajalike tugimeetmete rakendamine. Koostööd erinevate tugispetsialistide vahel koordineerib HEV- koordineerija. Klassijuhataja teavitab lapsevanemat määratud tugimeetmetest kirjalikult. Tugimeetmeid rakendatakse lapsevanema nõusolekul.

3. Tugimeetmete osutamine

3.1 Eripedagoogiline ja logopeediline õpiabi

Ajutiste ainealaste õpiraskustega ja väljakujunemata õpioskustega põhikooli õpilase toetamine, kes vaatamata klassi- ja aineõpetajate abile ja nõustamisele ei suuda täita põhikooli riikliku õppekava nõudeid. Õpiabi eesmärk on ennetada, vähendada ja ületada kõnelise arengu häireid lastel, kellel ilmnevad raskused enese suulisel ja/või kirjalikul väljendamisel.

Õpiabitundides viiakse läbi järgmisi tegevusi:

3.1.1 kujundatakse ja arendatakse eripedagoogiliste võtete abil ainealaseid teadmisi ja õpioskusi;

3.1.2 arendatakse kognitiivseid oskusi;

3.1.3 viiakse vajadusel läbi individuaal- või rühmaõpet õpilastele, kellele kooliväline nõustamismeeskond on soovitanud õpet eriklassi tingimustel, aga kes on kaasatud tavaklassi.

3.2 Psühholoogiline nõustamine

Koolipsühholoogi töövaldkondade hulka kuulub lapse arengut mõjutavate tegurite hindamine (testimine, vaatlemine, intervjuerimine, hindamistulemuste interpreteerimine, probleemi kontseptualiseerimine), nõustamine, konsulteerimine, koostöö lapsevanemate, õpetajate ja teiste erialaspetsialistidega ning vajadusel temaatiliste loengute ja grupitööde läbiviimine koolis.

Koolipsühholoog nõustab õpilasi individuaalselt ja grupiviisiliselt:

- isikliku elu ja õppetööga seotud probleemide lahendamisel;
- suhtlemisoskuste arendamisel, sh konfliktide ennetamisel ja lahendamisel;
- valikute ja otsuste tegemisel, motivatsiooni leidmisel;
- stressiga toimetulekul ja kriisisituatsioonidest väljatulemisel.

Koolipsühholoog teeb koostööd nii lapse, lapsevanema, õpetaja kui ka organisatsiooni tasandil (koolikeskkonna vaatlus, küsitluste läbiviimine ja analüüsimine), väärtustades ja arvestades oma töös eetiliste põhimõtete ja konfidentsiaalsuse nõuete järgimist.

3.3 Sotsiaalpedagoogi nõustamine

Sotsiaalpedagoog tegeleb kohanemis-, käitumis- ja õpiprobleemidega õpilastega, koolikohustuse mittetäitmise ning koolivägivalla ja uimastiennetusega. Peab sidet kodu ja kooli vahel.

Sotsiaalpedagoog tegeleb nii õpilaste, õpetajate kui ka lapsevanemate nõustamisega.

Sotsiaalpedagoog on abiks:

- õpi- ja kohanemiskeskuste korral;
- probleemide korral, mis on seotud kaasõpilaste, õpetajate või lapsevanematega;
- kodu- ja koolivägivalla, riskikäitumise ning tõrjutuse korral;
- lapsevanemate kooli kutsumise korral;
- suhtlemisel lastekaitse-, sotsiaalhoolekande- ning korraldusüsteemidega.

Sotsiaalpedagoog teeb koostööd kooli juhtkonna, psühholoogi, klassijuhatajate, lastevanemate, lastekaitse, politsei ja teiste ametkondadega ning tema eesmärk on õpilase toimetuleku toetamine läbi last ümbritseva võrgustiku toimiva koostöö. Oma töös arvestab sotsiaalpedagoog kutse-eetikat, et tagada lapse konfidentsiaalsus.

3.4 Individuaalse õppekava (IÕK) määramine

Individuaalne õppekava määratakse:

- kui õpilase hariduslikust erivajadusest tulenevalt on vaja teha muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesises, õppeprotsessis ja õppekeskkonnas, millega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli õppekavaga või riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine.
- kui haridusliku erivajadusega õpilasele koostatud IÕK-ga nähakse ette riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, võib IÕK-d rakendada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel;
- kõigile lihtsustatud õppel olevatele õpilastele.

3.5 Õpiabirühm

Koolikorraldusliku meetmena saab erivajadustega I- IX klassi õpilast suunata HEV koordineerija ettepanekul ja kooli direktori otsusel suunata õpiabirühma.

- Õpiabirühma võetakse vastu ajutiste ainealaste õpiraskustega ja väljakujunemata õpioskustega ning logopeediliste probleemidega põhikooli õpilane, kes vaatamata klassi- ja aineõpetajate abile ja nõustamisele ei suuda edukalt täita põhikooli riikliku õppekava nõudeid või kes vajab õpioskuste ja -harjumuste kujundamiseks toetavat õppekorraldust.

- Kooli direktori otsusega mittedõustumisel on õpilasel ja vanemal õigus otsus vaidlustada kümne tööpäeva jooksul. Otsusega mittedõustumise korral vastutab perekond ise õpilasele õpiabi korraldamise eest.

Õpiabiõpetaja koostab õpilastele vajadusel õpiabitundideks individuaalse õppekava lähtudes vastavast klassi- või aineõpetaja töökavast. Lisaks osutatakse HVG-s logopeedilist abi 1.- 4.klasside õpilastele peale õppetööd ning õppetundide ajal.

3.5 Täiendava õppetöö määramine

3.5.1 Õppeperioodi jooksul omandamata jäänud õppekavaga nõutavate teadmiste ja oskuste omandamise toetamiseks võib õpilase jätta täiendavale õppetööle, mis viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetul juhendamisel

spetsiaalseid õppeülesandeid. Täiendava õppetöö tulemusi kontrollitakse ja antakse hinnang/hinnatakse.

3.5.2 Täiendava õppetöö rakendamise põhimõtted ning täiendavale õppetööle jätmise tingimused ja kord on sätestatud kooli õppekavas.

3.6 Koduõppele määramine

Koduõppena mõistetakse väljaspool kooliruumi korraldatavat õpet. Koduõpet rakendatakse:

- 1) kui õpilase tervise seisund ei võimalda tal kooli päevakavas ettenähtud õppes osaleda või
- 2) kui vanem soovib põhiharidust omandava õpilase õppetööd iseseisvalt korraldada.

Tervise seisundist tulenevat koduõpet korraldab kool vanema taotlusel ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel. Koduõpet vanema soovil korraldab ja rahastab vanem.

3.7 Erialaspetsialistide uuringu soovitamise, nõustamisele suunamine (TÕNK, Rajaleidja Keskus)

Erialaspetsialistide uuringut ja nõustamist väljaspool kooli soovitatakse, kui koolis rakendatud tugimeetmed ei ole andnud soovitud tulemusi või lapsevanem on avaldanud sellekohast soovi.

3.8 Elukohajärgse lastekaitseüksuse poole pöördumine

Kui õpilane puudub koolist mõjuva põhjusega ning koolipoolsed tugi- ja mõjutusmeetmed ei ole andnud soovitud tulemusi, pöördub kool õpilase elukohajärgse lastekaitseüksuse poole.

3.9 Andekatele õpilaste toetamine

Õpilase andekust käsitletakse haridusliku erivajadusena, kui õpilane oma kõrgete võimete tõttu omab eeldusi saavutada väljapaistvaid tulemusi ning on näidanud kas eraldi või kombineeritult eelkõige järgmisi kõrgeid võimeid:

- üldine intellektuaalne võimekus,
- akadeemiline võimekus,
- loominguline mõtlemine,
- liidrivõimed,
- võimed kujutavas või esituskunstis,
- psühhomotoorne võimekus.

Andekate õpilaste väljaselgitamisel lähtutakse:

- litsentsitud spetsialistide poolt läbiviidud standardiseeritud testide tulemustest
- väga heade tulemuste saavutamisest üleriigilistel või rahvusvahelistel aineolümpiaadidel, konkurssidel või võistlustel
- valdkonna ekspertide hinnangutest väljaspool kooli.

Andekate õpilaste toetamine:

- ainekava laiendavate ülesannete andmine;
- omandatud materjali rakendamine ja näidete välja töötamine;
- projektõpe;
- vajadusel individuaalne õppekava;
- info jagamine õpilastele väljaspool kooli toimuvatest ainealastest üritustest;
- tunnivälise tegevuse (aineringid, projektides osalemine, individuaalsed konsultatsioonid, loengud jms);
- aineolümpiaadideks, konkurssideks jms ettevalmistamine;
- klubiline tegevus väljaspool kooli, suunamine huvikoolidesse jm;
- osalemine koolivälistel ainealastel üritustel, võistlustel, konkurssidel;
- koostöö aineõpetajatega, spetsialistidega;
- uurimustööde/ loovtööde juhendamine;
- näituste korraldamine koolis ja/või Tallinna Haridusametis.

4. Käitumuslike erivajadustega (KEV) õpilaste õppe korraldamine

- 4.1 Käitumisprobleemide põhjused võivad olla seotud vaimse tervise probleemidega ja/või sotsiokultuurilise tausta ning kasvatusega. Seoses sellega on vajalik probleemide põhjuste võimalikult varajane väljaselgitamine ning probleemi ja selle kõrvalnähtudega tegelemine. Kui probleeme ei õnnestu ennetada, võib õpilasel välja kujuneda käitumuslik erivajadus (KEV).
- 4.2 Käitumusliku erivajadusega õpilase erivajadus tuleneb tema seadusekuulekusega seotud probleemidest või muudest käitumisprobleemidest, mis seotud antisotsiaalsusega ja kohustuste eiramisega. Sellised õpilased vajavad ulatuslikku eripedagoogilist, psühholoogilist ja sotsiaalpedagoogilist nõustamisteenust, kuhu on kaasatud HEV tugimeeskond, HVG juhtkond, noorsoopolitsei.
- 4.3 Kui õpilane on rikkunud HVG kodukorda, siis arutatakse õpilase käitumist ja määratakse vastav noomitus olenevalt õpilase käitumisest. Arvesse võetakse, kas tegu oli hetkelise ja ühekordse emotsiooniga või kestva probleemiga ning kas see segas õppeprotsessi, rikkus kooli kodukorda või oli õigusvastane.
- 4.4 Esmane roll tegelemiseks KEV õpilasega on klassijuhatajal, kes jälgib suhteid klassis ja toetab positiivse klassikliima kujunemist. Igasugusele kiusamisele ja vägivallale reageerib otsustavalt. Abistavateks meetmeteks õpetajale on koolipsühholoogi konsultatsioon, jaotusmaterjalid, koolitused, nõupidamised juhtkonnaga.
- 4.5 Püsivate käitumisprobleemide puhul määratletakse käitumise põhjused koolipsühholoogi abil ja tehakse tihedat koostööd koduga.
- 4.6 Kui õpilase õpiraskused on otseselt seotud käitumisprobleemidega, võib olla abiks käitumise tugikava. Eriti oluline on tihe koostöö lapsevanematega, sest sageli on lapse käitumishäirete põhjuseks ebastabiilne olukord perekonnas. Tugikava elluviimise ajaks määratakse õpilasele tugiisik (sotsiaalpedagoog), kes teda jälgib ning toetab.
- 4.7 KEV õpilaste ja keerulise sotsiaalse taustaga õpilaste puhul teeb HVG koostööd vastavate spetsialistidega ja Noorsoopolitseiga.
- 4.8 Koolikohustuse mittetäitjatele ja kooli kodukorra rikkujatele rakendatakse HVGs lisaks HEV õpilase toetamise meetmetele (individuaalne õppekava, arenguvestlus jne) Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse paragrahv 58 lõige 3 toodud tugi- ja mõjutusmeetmeid:
  - õpilase käitumise arutamine vanemaga;
  - õpilasega tema käitumise arutamine kooli juhtkonnaga;
  - õpilasele tugiisiku määramine, suunamine koolipsühholoogi või muu tugiisiku poole;
  - kirjalik noomitus;
  - esemete, mis ei ole vajalikud õppetööks ja mida ei kasutata sihipäraselt, hoiulevõtmine;
  - kooli jaoks kasuliku tegevuse elluviimine (lapsevanema nõusolekul) eesmärgiga heastada enda poolt tekitatud kahju;
  - tunnist eemaldamine;
  - ajutine õppes osalemise keeld koos kohustusega saavutada iseseisvalt nõutavad õpitulemused (kuni 10 õppepäeva) koos individuaalse õppekava koostamisega;
  - vanema nõusolekul õpilase vastuvõtmine kooli juures tegutsevatesse huviringidesse;
  - suunamine pikapäevarühma (kui algklassi lapsel puudub vanemlik järelevalve).
- 4.9 Mõjutusmeetmed lähtuvad põhimõttest, et kodukorra rikkumiste puhul õpilane mõistaks oma tegu ja vastutaks selle tagajärgede eest, oleks ise kaasatud kahju heastamisse.

5. Tugimeetmete rakendamise lõpetamine

Tugimeetmete rakendamise perioodil hindab haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust vähemalt kord õppeaastas ning edastab ettepanekud vanemale ja vajaduse korral kooli direktorile edasisteks tegevusteks:

- meetme rakendamise lõpetamine;
- meetme rakendamise jätkamine samal või tõhustatud viisil;
- meetme vahetamine või muu meetme lisamine;
- täiendavate uuringute teostamine, eriarsti, erispetsialisti või koolivälise nõustamismeeskonna poole pöördumise soovitamine.